

УДК 581.5; 502.171:502.3/7; 574.5;572.1/4

Я. М. Сцепановіч, д-р біял. навук, гал. нав. супр.;
 А. У. Суднік, канд. біял. навук, заг. сектара;
 Р. М. Галушка, нав. супрацоўнік
 (ІЭБ імя В. Ф. Купрэвіча НАН Беларусі, г. Мінск)

СТРУКТУРА І ЭКАЛАГІЧНЫ СТАН ЛЯСНЫХ СУПОЛЬНІЦТВАЎ НА ПОСТМЕЛІЯРАЦЫЙНЫХ ЗЕМЛЯХ ГРОДЗЕНСКАЙ ВОБЛАСЦІ

Асушаныя балотныя лясы з пазіцый экалогіі – гэта тэхнагенна пераўтвораныя экасістэмы. З цягам часу яны разбураюцца (эрозія, заіленне, зарастанне, праца баброў). У адрозненне ад прыродных балотных лясоў, якія функцыянуюць шляхам самарэгуляцыі, асушаныя для падтрымання прадукцыйнага існавання патрабуюць пастаяннага догляду і рамонту створаных гідралесамеліярацыйных сістэм (ГЛМС). Сярэдні тэрмін функцыянавання ГЛМС 30 гадоў.

Плошча земляў ляснога фонду Гродзенскага дзяржаўнага вытворчага лесагаспадарчага аб'яднання (ДВЛГА) 915,7 тыс. га, у т. л. меліяраваных 35139,4 га (або 3,84%), якія ахопліваюць 73 аб'екты.

Мэта даследаванняў – ацаніць сучасны стан і распрацаваць механізмы па прадухіленні дэградацыі забалочаных лясоў (на прыкладзе Гродзенскага ДВЛГА). Закладка ключавых участкаў і пробных пляцовак праводзіліся на падставе метаду экалага-фітацэнатычных профіляў, або трансект (Методика..., 2011; Сцепановіч, 2013, 2015), экалага-геабатанічныя і іншыя даследаванні – з выкарыстаннем класічных метадаў (Программа и методика..., 1974; Санитарные правила..., 2006; Методические указания..., 2014 і інш.).

У раслінным покрыве ГЛМС Гродзенскага ДВЛГА пераважаюць дрэвавыя супольніцтвы; у тыпалагічным плане – хвойнікі чарніцавы і даўгамошны, пушыстабярэзнікі даўгамошны і асаковы, чорнаалешнікі асаковы і вятроўнікавы; дрэвастан пераважна нізкаўзроставаы, банітэт ад V да II, жыццёвы стан у асноўным здавальняльны. Сінантрапізацыя часам значная за кошт апафітаў з прылеглых экасістэм.

Распрацаваны прапановы і рэкамендацыі па накірунках аптымізацыі і далейшага выкарыстання ГЛМС на тэрыторыі кожнага з 11 лягасаў Гродзенскага ДВЛГА на аснове комплекснай ацэнкі экалагічнай і эканамічнай эфектыўнасці мерапрыемстваў. Пры гэтым 53 аб'екты (агульнай плошчай 24912,7 га, або 70,9% усіх абследаваных ГЛМС) рэкамендавана пакінуць без зменаў, для 18 (плошчай 9505,3 га, або 27,05%) – паўторнае забалочванне, для 2 (плошчай 721,4 га, або 2,05%) – іх спісанне (рэканструкцыя неэфектыўная).